

MVJ

Muzeum
Vysočiny
Jihlava

16. ročník
čtvrtletníku
Muzea
Vysočiny
Jihlava

Julius Komárek

* 15. srpna 1892 Železná Ruda
† 7. února 1955 Praha

MVJ
Muzeum
Vysočiny
Jihlava

moderní
vstřícné
jedinečné

mvji.

Museum Factum

01
26

Milování v přírodě

Valentýnský podvečer 14. února patřil v Malovaném sále muzea literatury a přírody.
Uskutečnilo se zde... podrobnosti na straně 8

Museum Factum 1/2026

První letošní číslo *Museum Factum* je pestré, obsahuje 25 příspěvků od 12 autorů.

V rubrice *Zveme vás* najdete sedm příspěvků. Jsou to vesměs pozvánky na blížící se či probíhající výstavy a přednášky v Jihlavě a také zde najdete pozvání k účasti na pátém ročníku naší již tradiční dětské výtvarné soutěže Malý ateliér.

Rubrika *Udělali jsme* je nejobtavnější, protože obsahuje osm příspěvků. Najdete zde informace o zimních akcích a programech realizovaných v Jihlavě a na pobočkách, seznámíte se s výsledky čtvrtého ročníku dětské výtvarné soutěže Malý ateliér, s novou historickou knihou, kterou muzeum vydalo, a s novým muzejním astronomickým webem.

V rubrice *Představujeme* jsou tentokrát dva příspěvky, a to o zajímavé akvizici pro naši telčskou pobočku a o muzejní podsírbce uměleckých plastik.

Rubrika *Bádáme* obsahuje také dva příspěvky. Jeden vás seznámí s právě se rozjíždějícím historickým projektem zaměřeným na interbrigadisty a druhý o nálezech ze záchranného archeologického průzkumu v Novém Městě na Moravě.

Rubrika *Různé* nabízí tentokrát šest příspěvků, z nichž pět je přírodovědných a poslední shrnuje publikační činnost zaměstnanců muzea za rok 2025.

Pavel Bezděčka

editorial

Jaro v muzeu: když se příroda probouzí

Přírodovědná nabídka Muzea Vysočiny Jihlava pro veřejnost se i nadále rozrůstá. Jarní měsíce přinesou několik tematických setkání, která propojí poznávání přírody, společné objevování i aktuální environmentální témata.

Již v neděli 22. března si v expozici *Lesy* společně připomeneme *Mezinárodní den lesů*. Speciální edukační program přiblíží historii a proměny lesních porostů, představí zvířata lesů Českomoravské vrchoviny i sbírku preparátů velkých kopytníků. Návštěvníci se dozvědí, jak se les mění v čase a jakou roli v jeho vývoji hraje člověk. Součástí programu budou také hravé úkoly a aktivity vhodné zejména pro rodiny s dětmi.

V dubnu se uskuteční již tradiční *Den Země* v muzeu, věnovaný tématu odpovědnosti za životní prostředí a hledání rovnováhy mezi potřebami člověka a přírody.

Na 15. května, kdy si připomínáme *Mezinárodní den rodiny*, připravujeme tematický program zaměřený na vztahy, péči a spolupráci v živočišné říši. Společně se podíváme na to, jak různorodě může rodina v přírodě fungovat – kdo se stará o mláďata, jak probíhá jejich osamostatňování a jaké strategie jednotlivé druhy volí. Program nabídne hravou formu objevování a prostor pro společné zamyšlení nad tím, co vlastně rodina znamená. Určen bude široké veřejnosti a počítá se zapojením malých i velkých návštěvníků.

zveme vás

Edukační programy pro školy

Rozšiřuje se také nabídka edukačních programů pro školy. Od března probíhá po úspěšném podzimním programu *Zůstat? Odejít? Zaspát to?* nový, tentokrát jarní přírodovědný program *Příroda se probouzí*, který se věnuje proměnám krajiny po zimě, návratu živočichů i prvním známkám vegetačního období a vede žáky k pozorování přírodních procesů v souvislostech.

Od dubna nabídneme také program určený především pro druhé stupně základních škol a střední školy s názvem *Herbář*. Ten přibližuje historii botanického sběru, význam herbářů pro vědecké poznání i samotnou práci s rostlinným materiálem a vede žáky k pochopení, jak se rostliny sbírají, určují, třídí a dokumentují.

Muzeum tak nadále zůstává místem, kde se přírodověda setkává s aktuálními tématy a kde mohou návštěvníci všech věkových kategorií objevovat svět kolem sebe v širších souvislostech.

Renata Kremláčková

ZOO na papíře

Na druhou polovinu jara připravujeme do výstavního prostoru arkád výstavu Vladimíra Zadražila, jihlavského rodáka, dnes obyvatele Ledče nad Sázavou. V mládí se sám naučil kreslit a malovat tak, že později občas publikoval v časopisech ABC, Vesmír a Živa. Dále ilustroval několik dětských leporel, naučně-populární knihy o zvířatech pro nakladatelství Fragment a Aventinum a vytvořil plakát k výstavě *ZOO v muzeu* pro Národní muzeum Praha.

Po celou dobu, kdy kreslil a maloval, ho však lákaly trojrozměrné objekty, ale jako samouk se jich neodvážil. Impulsem k tvoření soch bylo období před zhruba sedmnácti lety, kdy se práce se dřevem pro něj stala doslova nutností jako arteterapie a zůstává jí dodnes. Tvoří většinou figurativní sochy, inspirací je nahé

ženské tělo a tvář. Výjimkou je betlém pro obec Pavlov u Ledče nad Sázavou.

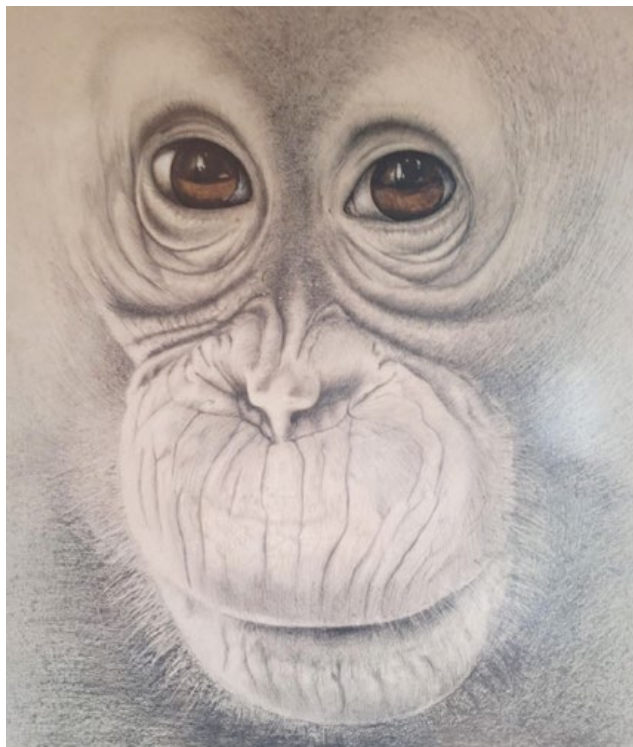
V posledním roce navíc, jak sám říká, oprášil štětce a barvy, vyměnil papír za plátno a opět maluje zvířata, která sdílejí prostor na plátně, jak jinak, s nahými dámami. Původním povoláním je chovatel cizokrajných zvířat (SOU Čakovice), pracoval v ZOO Jihlava, v Záchrané stanici Pavlov a několika dalších nepříbuzných oborech. Podílel se na vytvoření večerníčku *Madla a Ďap*, kdy byl několik let chovatelem rýsa Filipa alias Ďapa, kterého koordinoval při natáčení s RNDr. Alešem Tomanem, a také na dokumentu *Zuruck zum Urwald- Nationalpark Kalkalpen*, kde účinkovala jeho rýsice Tečka s kotaty.

Výstava *ZOO na papíře* představí originály ilustrací převážně z 90. let, která autor vytvořil pro nakladatelství Aventinum (knihy *Ohrožená zvířata*, *Zvířata v lese*, *Vydra*), Fragment (knihy *Zvířata Jižní Ameriky*, *Zvířata Severní Ameriky*, *Zvířata Austrálie*, *Zvířata moří a oceánů*, *Zvířata Afriky*), Axiomu (knihy *Zajímavá zvířátka*, *Co říká?*), pro dětská leporela (*Na mezi*, *V zoo*, *Zvířátka u mámy*, *Život u vody*), dále ilustrace pro Národní Muzeum pro výstavu o Zoo Praha a ilustrace pro časopisy *Vesmír*, *ABC* a *Živa*.

Výstava bude přístupná od 10. dubna do 7. června 2026. Vernisáž výstavy se uskuteční ve čtvrtek 9. dubna 2026 v 17 hodin.

Pavel Bezděčka

zve
me
vás

Vlastní cestou – společným směrem

Na prázdniny připravujeme do dvou výstavních prostor hlavní budova muzea (Arkády a Půda) kolektivní výstavu Spolku výtvarných umělců Vysočiny. Uvidíte zde obrazy, assembláže, kresby, fotografie, plastiky a sochy s nejrůznějšími náměty a sděleními. Právě název *Vlastní cestou – společným směrem* vyjadřuje individuální svobodu umělců v rámci jedné

komunity. Vystavovat svá díla zde budou nejen dlouholetí členové spolku, ale i nově přijatí členové, kteří v Jihlavě dosud nevystavovali. Určitě je na co se těšit.

Výstava bude otevřena od pátku 26. června do neděle 23. srpna 2026. Vernisáž se uskuteční ve čtvrtek 25. června 2026 v 17 hodin.

Pavel Bezděčka

MVJ
Muzejní výstava

Vysočina ve stínu případu Babice

Pravděpodobně vraždou...
Pravděpodobně vraždou...
Pravděpodobně vraždou...

10/04/2026 v 17:00

prof. PhDr. Michal Stehlík, Ph.D.

všpj
výstava k 100. výročí
muzejní výstava

Rezervace místa prostřednictvím formuláře na mvj.cz

Vysočina ve stínu případu Babice

Výročí tragických událostí, jež se nesmazatelně zapsaly do historie města Jihlavy, připomeneme přednáškami, které jsme připravili ve spolupráci s VŠPJ. O střelbě v babické škole, okolnostech soudních procesů s tzv. Babickými vrahy i osudech v Jihlavě popravených a již brzy beatifikovaných P. Jana Buly a Václava Drboly bude přednášet odborník na toto téma, historik a autor knihy *Babické vraždy 1951* prof. Michal Stehlík. Přednášky proběhnou na VŠPJ v pátek 10. dubna – v 9 hodin pro studenty středních škol a v 17 hodin pro veřejnost. Zájemci na odpolední termín si mohou rezervovat místo na internetových stránkách našeho muzea.

Jan Stoklasa

zve
me
vás

Mateřství – něha, láska, navracení se

Na jaro připravujeme do muzejní kavárny výstavu maleb a kreseb Julie Fabiškové, původem z Jihlavy. Tvorba je přirozenou součástí jejího života od dětství. Malba a kresba pro ni byla vždy přirozeným způsobem zastavení a odpočinku. Profesionálně se dříve věnovala výzkumu léčby nádorových onemocnění, ale během rodičovské dovolené se vedle péče o rodinu intenzivněji ponořila do umění. Kromě zakázkových portrétů lidí i zvířat si užívá autorskou tvorbu, která jí dává prostor pro vlastní vyjádření a sebezvojev.

Mateřství v sobě nese mnoho odstínů – od radosti a lásky po vyčerpání a hledání. Je to zkušenost, která proměňuje, ale také téma, které se dotýká každého z nás. Všichni jsme byli dítětem. Tato výstava je tichým zastavením. Návratem k okamžikům něhy, lásky a teplé náruče vřelého objetí – odtud název výstavy: *Mateřství – něha, láska, navracení se*.

Výstava bude ke zhlédnutí od pondělí 13. dubna do neděle 24. května 2026.

Pavel Bezděčka

Obraz „Objetí“

Kterak o sebe pečovatí

Ve vstupním prostoru jihlavského muzea je k vidění výstava *Kterak o sebe pečovatí*. Okrajově nahlédneme do dětského, dámského a pánského šatníku. Součástí dětské sekce jsou kromě miminkovských oblečků i hřebínky, kartáčky, nemohou chybět

bryndáčky, plenky a malinkaté botičky. Obsah v dámské části je trochu pikantnější – obsahuje korzet, podvazky, punčochy, ale také toaletku s voňavkou, pudřenkou, labuťenkou, různá mydla a další nezbytnou kosmetiku. U pánů nemohou chybět věci na holení, včetně britvy a různých holicích strojků, k vidění je i pravá košile do fraku, šle a podvazky na ponožky.

Hlavní částí výstavy je ale ukázka ze sbírky kadeřnických potřeb kadeřnice Gabriely Danielové z Batelova. Podíváme se do historie kadeřnických potřeb – pokud chtěla mít dáma vlasy samou loknu, používaly se ondulační železa a krepovací kleště, které se nahřívaly přímo na kamnech. Raritou je určitě sušák na vlasy z první republiky, ve kterém teplo na sušení zajišťovaly nažhavené uhlíky v přídavné části sušáku. Skoro jako mučící nástroj vypadá přístroj na termickou trvalou z 60. let 20. století. Nemohou samozřejmě chybět různé fény, kulmy, natáčky dřevěné, kovové, pěnové, umělohmotné, vyvažovací nebo elektricky vyhřívané.

Nejtajemnějším předmětem naší výstavy je ovšem řemeslný znak – vývěsní štít kadeřníků, holiců a lazebníků – jedná se o kulatý předmět z tlustostěnného skla zlatavé barvy. U domu podkováře visela jako vývěsní štít podkova, kováře prozradily kleště, ševce zase boty. Ale o jaký předmět, pomůcku nebo nástroj se jedná v tomto případě?

Kdo ví?

Text a foto Dana Oberreiterová

Strašidla, bubáci a duchové

zve
me
vás

Takové je téma pátého ročníku Malého ateliéru, tedy pro rok 2026. V minulých ročnících jsme se věnovali motýlům, domácím mazlíčkům, rodině a autoportrétům a v minulém roce zvířatům ze ZOO. Letos to bude jinak. Vsadíme na fantazii dětí.

Výtvarné téma **Strašidla, bubáci a duchové** nabízí dětem jedinečnou příležitost vstoupit do světa fantazie, symbolů a emocí. Tajemné bytosti, které se objevují v pohádkách i dětských představách, jsou přirozeným prostředkem k rozvoji kreativity a imaginace. Děti mají možnost popustit uzdu fantazii a vytvořit si vlastní strašidla, dát jim podobu, charakter i příběh. Výtvarná tvorba na toto téma podporuje nejen fantazii, ale také schopnost vyjadřovat emoce bezpečnou a hravou formou, kdy se strach může proměnit v úsměv, temnota v barvu, strašidla, bubáci i duchové mohou být nejen děsiví, ale také legrační i laskaví.

Připomínám, že Malý ateliér je prestižní výtvarná soutěž pro děti do 14 let. Soutěží se ve třech věkových kategoriích 0 až 6 let,

7 až 10 let, 11 až 14 let. Předchozích čtyřech ročníků se zúčastnilo několik set dětí od nás i ze zahraničí. Uzávěrka příjmu soutěžních prací bude 31. prosince 2026. Následně (v lednu 2027) všechny práce vyhodnotí sedmičlenná odborná porota, výsledky budou oznámeny a zajímavé ceny vítězům předány na vernisáži výstavy nejlepších a nejzajímavějších výtvarných prací na počátku února 2027. Výstava bývá v Muzeu Vysočiny Jihlava přístupná dva měsíce. Potom bývá vystavena v Horácké Galerii v Novém Městě na Moravě a také na trebičském zámku. Může být zapůjčena i jinde.

Budou-li vaše děti chtít soutěžit, navštivte naše muzeum, kde si můžete vyzvednout soutěžní formuláře se všemi informacemi, nebo si je stáhněte z webu muzea: mvji.cz/stranky/maly-atelier

V případě dotazů mi napište na soutez@mvji.cz nebo volejte na 724 285 355.

Pavel Bezděčka

Malý ateliér – výsledky soutěže 2025

Tématem čtvrtého ročníku dětské výtvarné soutěže *Malý ateliér* pořádané Muzeem Vysočiny Jihlava bylo *Co jsme viděli v ZOO*. Do uzávěrky (31. prosince 2025) jsme obdrželi 179 soutěžních prací od 179 autorů, a to z území celé republiky a z Norska. Ve čtvrtek 15. ledna 2026 sedmičlenná odborná porota posoudila díla zařazená do soutěže a přidělila body celkem 58 z nich.

V kategorii dětí do 6 let nejvíce bodů, a tedy vítězství získal obrázek *To jsem se vybarvila* od Jakuba Cejпка (6 let) z Jihlavy. Na druhém místě je obrázek *Žirafy* od Natálie Hrnčířové (6 let) ze ZUŠ G. Mahlera Humpolec a třetí místo získala

la Klárka Málková (4 roky) z Norska s obrázkem *Koukni, jaká krasavice*.

V kategorii dětí od 7 do 10 let zvítězila s obrázkem *Myši – potravina pro jiné* Věra Adamcová (9 let) ze ZUŠ G. Mahlera Humpolec. Na druhém místě se umístil Martin Rytych (8 let) ze ZŠ speciální a praktické Jihlava s obrázkem *Lemuří hra* a třetí místo obsadil Antonín Kemény (9 let) ze ZŠ Komenského Kroměříž s obrázkem *Král zvířat*.

V kategorii dětí od 11 do 14 let zvítězila s obrázkem *Velbloudi* Alena Pechová (14 let) ze ZUŠ G. Mahlera Humpolec. Na druhém

udě
lali
jsme

1. místo v kategorii do 6 let

2. místo v kategorii do 6

místě je s obrázkem *Nebezpečná krása* Filip Běhan (14 let) ze ZŠ Demlova Jihlava a třetí příčku obsadila Karin Kotková (14 let), ze ZUŠ G. Mahlera Humpolec s obrázkem *V minizoo*. Kromě těch-

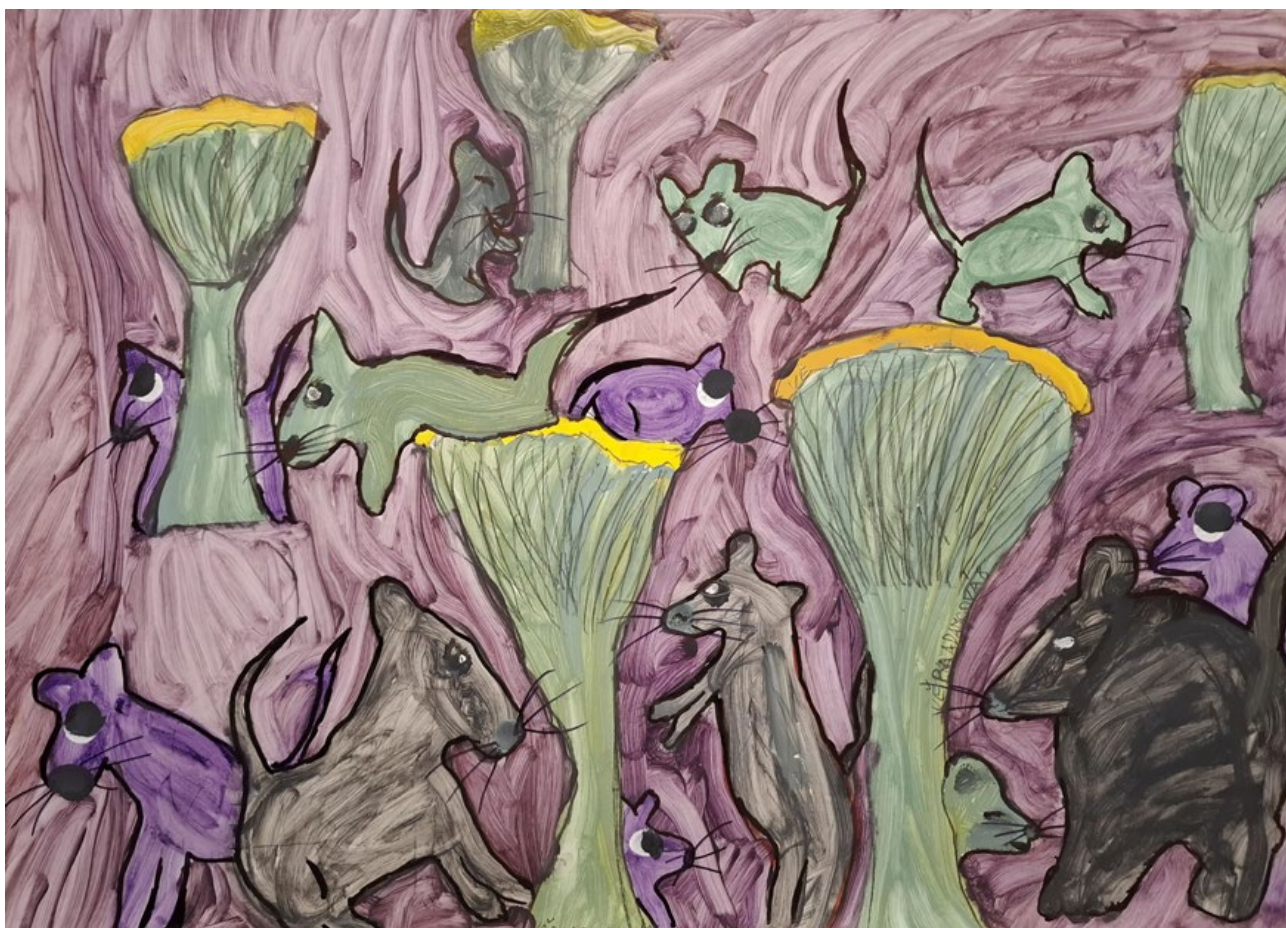
to devíti autorů získal zvláštní cenu ředitele muzea Alan Musil (8 let) ze ZŠ speciální a praktické Jihlava za kresbu s názvem *Hravé šelmy*.

3. místo v kategorii do 6 let

1. místo v kategorii 7–10 let

2. místo v kategorii 7–10 let

Slavnostní vernisáž výstavy nejlepších a nejzajímavějších prací se uskutečnila v pátek 6. února 2026. Během vernisáže byly vyhlášeny výsledky soutěže, předány ceny za nejlepší místa

a také bylo vyhlášeno téma pátého ročníku soutěže, tedy pro rok 2026.

Pavel Bezděčka

3. místo v kategorii 7–10 let

1. místo v kategorii 11-14 let

2. místo v kategorii 11-14 let

3. místo v kategorii 11-14 let

Svátek svatého Valentýna v MVJ Láska, vztahy, historie

V posledních letech se v programu Muzea Vysočiny Jihlava stále více objevují tematické programy, které sledují různá období roku a váží se k tradičním i méně tradičním svátkům. Každý z nich nabízí zejména historické a kulturní souvislosti, které propojují současné vnímání se širší evropskou minulostí. Letos byl do vzdělávacího cyklu poprvé zařazen i svátek svatého Valentýna, který se stal motivací pro speciální edukační aktivity.

Centrálním prvkem muzejního valentýnského programu bylo povídání o možných interpretacích ohledně života svatého Valentýna, významu jeho legend a jejich proměnách v rámci evropských tradic. Účastníci se mohli seznámit s tím, jak byly partnerské vztahy, láska nebo manželství vnímány ve středověku či jak se svátek zamilovaných slaví v různých zemích. V regionálním kontextu se program věnoval i vyzdvižení skutečnosti, že ostatky sv. Valentýna se nacházejí také v kapli sv. Antonína v Rounku, nedaleko Jihlavy, což zdůraznilo propojení muzejního vyprávění s místní historií.

Program byl koncipován jak pro školní skupiny (včetně žáků základních a středních škol), tak i pro veřejnost, která měla možnost

zúčastnit se jednoho odpoledního setkání. Součástí programu byla i připomínka současného chápání svátku formou lehké nadsázky. V edukačním prostoru byl kromě jiného připraven i valentýnský fotokoutek – malá, ale oblíbená atrakce, která podpořila zapojení návštěvníků do tématu a vytvořila příjemnou atmosféru společného sdílení. Nedílnou součástí byly i rukodělné dílny, které reflektovaly věk účastníků.

Realizace programu byla plánována již v loňském roce, nicméně ze zdravotních důvodů došlo k jeho spuštění až letos. Výsledná realizace přinesla návštěvníkům i školním skupinám možnost vnímat svátek svatého Valentýna nejen jako současný komerční fenomén, ale především jako příležitost k netradičnímu poznání kulturních tradic a regionálních dějin.

Program vytvořila a realizovala muzejní edukátorka Alexandra Štěrbová.

Text a foto Miloš Podářil

udě
lali
jsme

Přepadneme Jihlavu 2026

V sobotu 21. února se konal čtvrtý ročník zimního turistického pochodu na trase Rokštejn – Jihlava aneb *Přepadneme Jihlavu*. Tato akce je připomínkou skutečné historické události – loupežného přepadení Jihlavy 19. února roku 1402. Jeden z hlavních strůjců tohoto přepadení Zikmund z Křižanova pocházel z Rokštejna, a proto i my zde zahajujeme náš pochod.

V letošním roce zažili účastníci všechny možné varianty počasí – ráno byl mráz, pak chumelilo, na chvíli vysvitlo slunce, pak poprchávalo a přišlo a nakonec bylo zataženo. Ale turisty tělem i duší počasí neodradí – na start na Rokštejně přišlo 172 účastníků, po trase se v Lukách nad Jihlavou připojilo 13 pěšáků a v Malém Beranově ještě dalších 8.

Na přihlašovacích lístcích účastníků nejčastěji figurovala jako bydliště Jihlava (88 x), byla zastoupena i další místa z regionu jako Havlíčkův Brod, Polná, Dobronín, Štoky, Přibyslav, Velký a Malý Beranov, Plandry, Hybrálec, Okříšky, Jamné, Ledec nad Sázavou, Světlá nad Sázavou, Třešť, Třebíč, Moravské Budějovice a Pelhř-

mov. Z největší dálky na start přijeli turisté z Brna, Prahy, Hradce Králové, Plzně a Plané nad Lužnicí.

V letošním roce byly i novinky – k stávající trase po cyklotrase jsme připojili další možnost jak přepadnout Jihlavu – po červené turistické značce. Dále jsme poprvé vyzkoušeli přihlášení přes naše webové stránky, které bylo pozitivně kvitováno. A zažili jsme jedno velmi příjemné překvapení – na Rokštejn dorazili pánové v historických kostýmech.

I když ne všichni došli až do cíle, který byl v našem muzeu, přece jen zde bylo pěkně rušno – příchozí obdrželi pamětní list a stejně jako dávní obránci Jihlavy kapra (ale tentokrát perníkového). Také si mohli prohlédnout stálé expozice a výstavy.

Rádi bychom poděkovali městu Brtnice za umožnění startu přímo v areálu zříceniny hradu Rokštejna a restauraci Kolnička v Lukách nad Jihlavou za zázemí pro kontrolu.

Tak třeba zase za rok...

Text Dana Oberreiterová, foto Pavel Oberreiter a Mirka Valová

udě
lali
jsme

Mezinárodní den žen a dívek ve vědě

udě
lali
jsme

Dne 11. února se v Muzeu Vysočiny Jihlava uskutečnila studentská konference u příležitosti *Mezinárodního dne žen a dívek ve vědě*. Tento den je každoročně připomínán od roku 2016, kdy jej vyhlásilo Valné shromáždění Organizace spojených národů s cílem podpořit rovný přístup žen a dívek ke vzdělávání, výzkumu a vědecké kariéře. Připomínání tohoto dne není pouze symbolickým gestem, ale zároveň výzvou k zamyšlení nad tím, jaké překážky ženy ve vědě v minulosti překonávaly a jaké výzvy přetrvávají i v současnosti.

Konference v Malovaném sále přinesla prostor pro prezentaci studentských projektů, sdílení inspirativních příběhů a otevřenou diskusi o významu vědy pro společnost. Akce se zúčastnilo téměř čtyřicet účastníků – vedle samotných prezentujících také publikum z řad studentstva a pedagogů, kteří se aktivně zapojovali do následné debaty.

Své příspěvky představili studenti jihlavské OZS. Zaměřili se na osobnosti i témata, která ukazují vědu jako oblast vyžadující nejen odbornost, ale i odvahu, vytrvalost a schopnost překonávat překážky. Zazněly prezentace věnované například Angelíně Hesseové, Kateřině Sam, Marii Montessori či Florence Nightingale. Vedle historických osobností se objevilo i aktuální téma *Plasty v našich rukách*, které otevřelo otázky odpovědnosti za stav životního prostředí a roli vědeckého poznání při hledání řešení současných problémů.

Závěrečným vystoupením přispěla muzejní zooložka RNDr. Klára Bezděčková, Ph.D., která přiblížila svou osobní cestu k vědecké práci a představila výzkumné projekty realizované v Muzeu Vysočiny Jihlava. Její příspěvek umožnil účastníkům nahlédnout do každodenní reality vědecké činnosti – od systematického sběru dat přes spolupráci s dalšími institucemi až po interpretaci výsledků. Pro mnohé studenty tak věda přestala být abstraktním pojmem a získala konkrétní podobu.

Význam podobných setkání spočívá nejen v prezentaci faktů, ale především v možnosti sdílení a dialogu. Diskuse, která následovala po jednotlivých příspěvcích, se dotkla témat rovnosti příležitostí, významu vzorů i otázky, co motivuje mladé lidi ke vstupu do vědeckých oborů. Ukázalo se, že právě osobní příběhy a konkrétní zkušenosti mají schopnost inspirovat více než pouhá statistická data. Podpora zájmu o vědu, rozvoj kritického myšlení a vytváření prostoru pro mezioborový dialog patří k dlouhodobým cílům muzejní edukace.

Setkání ukázalo, že mladá generace má chuť o vědě přemýšlet, diskutovat a hledat vlastní cestu. Věříme, že tradice této akce bude v dalších letech pokračovat a že muzeum zůstane místem, kde se věda přibližuje veřejnosti srozumitelně, otevřeně a inspirativně.

Text a foto Renata Kremláčková

Milování v přírodě

Valentýnský podvečer 14. února patřil v Malovaném sále muzea literatuře a přírodě. Uskutečnilo se zde čtení z knihy Julia Komárka *Milování v přírodě*, která poetickým, ale zároveň odborně podloženým způsobem přibližuje rozmanité podoby vztahů a rozmnožování v živočišné říši.

V předčítání se střídali Renata Kremláčková, Klára Bezděčková a Pavel Bezděčka. Pavel Bezděčka večer uvedl krátkým připomenutím osobnosti Julia Komárka a zasadil jeho dílo do kontextu přírodovědného myšlení své doby. Samotné čtení vybraných ukávek pak nabídlo posluchačům pohled na přírodu nejen jako na prostor biologických procesů, ale i jako na svět plný strategií, spolupráce, soupeření i překvapivých řešení.

Na čtení ukávek navázala Klára Bezděčková, která doplnila literární pasáže zajímavostmi z milostného života různých živočichů – od pestrých námluvních rituálů až po méně známé způsoby péče o potomstvo. Věděli jste například, že škvorci dělají takzvané škvorčí školky? Ukázalo se, že příroda je v otázkách vztahů mimořádně vynalézavá a že mnohé jevy, které považujeme za výjimečné, jsou ve světě zvířat běžnou součástí evolučních strategií.

Setkání bylo příjemným připomenutím toho, že přírodovědná témata lze představit nejen faktograficky, ale také hravě, v souvislostech a s otevřeností k otázkám. Ukázalo se, že i zdánlivě citlivé téma může být příležitostí k poznávání, přemýšlení a sdílení.

Právě takové propojení příběhu, odborného pohledu a společné diskuse je cestou, kterou se snažíme v muzejní edukaci dlouhodobě rozvíjet.

Renata Kremláčková

udě
lali
jsme

Vánoční výstava v telčském muzeu

udě
lali
jsme

Výstava *Tichá noc v měšťanském pokoji aneb za oknem ptáci* představila atmosféru tradičních Vánoc v měšťanském pokoji, jak mohla vypadat na přelomu 19. a 20. století. Ústředním motivem byla bohatá kolekce betlémů – od reprintu Lodhérovského betlému přes jemný slaměný betlém až po reklamní betlém z období první republiky. Mezi exponáty nechyběl také unikátní betlém Jiřího Housera ze Lhotky, který byl pro letošní ročník nově osvětlený a mechanicky oživený, či neobvyklý pašijový betlém.

Za oknem však pokračoval příběh zimy – druhá část výstavy byla věnována ptákům, kteří zůstávají našimi tichými společníky. Návštěvníci se seznámili s typickými hosty krmítek na Vysočině, ať už jde o stálé obyvatele, nebo druhy, které k nám na zimu přilétají. Výstava představila rozmanitý ptačí svět kraje: od sýkor a brhlíků až po kosy, pěnkavy či vzácnější zimní návštěvníky. Tato část expozice přiblížila, jak se ptáci chovají v zimě, proč potřebují naši pomoc a jak jim můžeme vhodným krmením prospět.

Ptačí instalaci doplnily hravé a pozoruhodně detailní ilustrace žáků 5. B ZŠ Telč, Hradecká, které dodaly výstavě svěží dětský po-

hled a radostnou atmosféru. Výrazným prvkem v místnosti byla velkoformátová fotografie zimní Telče z pohledu ptačí perspektivy od Michaely Římkové. Výstava propojila vánoční tradice s tichým dnem zimní přírody a nabídla návštěvníkům klidné zastavení v čase adventu.

Text a foto Lenka Brychtová

Muzeum vydalo novou knihu

udě
lali
jsme

Jako jeden z výstupů projektu *Historická důlní díla na Vysočině* vydalo muzeum odbornou publikaci *Historická těžba vápenných surovin a vápenictví na Žďársku*. Kniha je výsledkem multioborové spolupráce několika autorů z jihlavského muzea a Ústavu teoretické a aplikované mechaniky AV ČR, v.v.i.: Radima Gondy, Aleše Hocha, Petra Kozlovceva, Karla Malého, Jakuba Novotného a Jana Války.

Publikace volně tematicky navazuje na knihu vydanou v roce 2017 *Po stopách žďárského mramoru* – ta se zabývala zejména hledáním původu stavebních surovin (mramoru) při stavbě žďárského gotického kláštera. Nová kniha se zaměřuje na mramor jako surovinu pro pálení vápna, technologii a historii jeho produkce na Žďársku. Kniha má 115 stran, obsahuje rozsáhlý obrazový doprovod (mapky, fotky, rekonstrukce pecí, výsledky terénních měření apod.), jedná se samozřejmě o recenzovanou publikaci.

V elektronické podobě lze knihu volně stáhnout z webu muzea; tištěnou verzi pak na vyžádání rádi zašleme.

Karel Malý

Nový web dálkově řízeného teleskopu

Muzeum Vysočiny Jihlava ve spolupráci s Jihlavskou astronomickou společností na začátku roku spustilo nový web *astro.mvji.cz*, který představuje projekt *Muzejního dálkově řízeného teleskopu (Museum Remote Telescope – MRT)*. Nové webové stránky se stávají hlavním informačním zázemím tohoto dlouhodobě připravovaného projektu a nabízejí ucelený pohled na právě budovanou moderní astronomickou observatoř provozovanou z Jihlavy, a to jak po stránce odborné, tak popularizační a vzdělávací.

Projekt MRT vznikl jako společná iniciativa muzea a místních astronomů s cílem vybudovat technicky kvalitní a dlouhodobě udržitelnou pozorovací platformu, která bude ovladatelná na dálku prostřednictvím internetu. Technickým jádrem je dalekohled o průměru 30 centimetrů umístěný v samostatné kopuli na severozápadním okraji Jihlavy. Díky dálkovému řízení může být teleskop využíván efektivně a systematicky, bez nutnosti fyzické přítomnosti obsluhy na místě, což otevírá nové možnosti spolupráce i zapojení širší komunity.

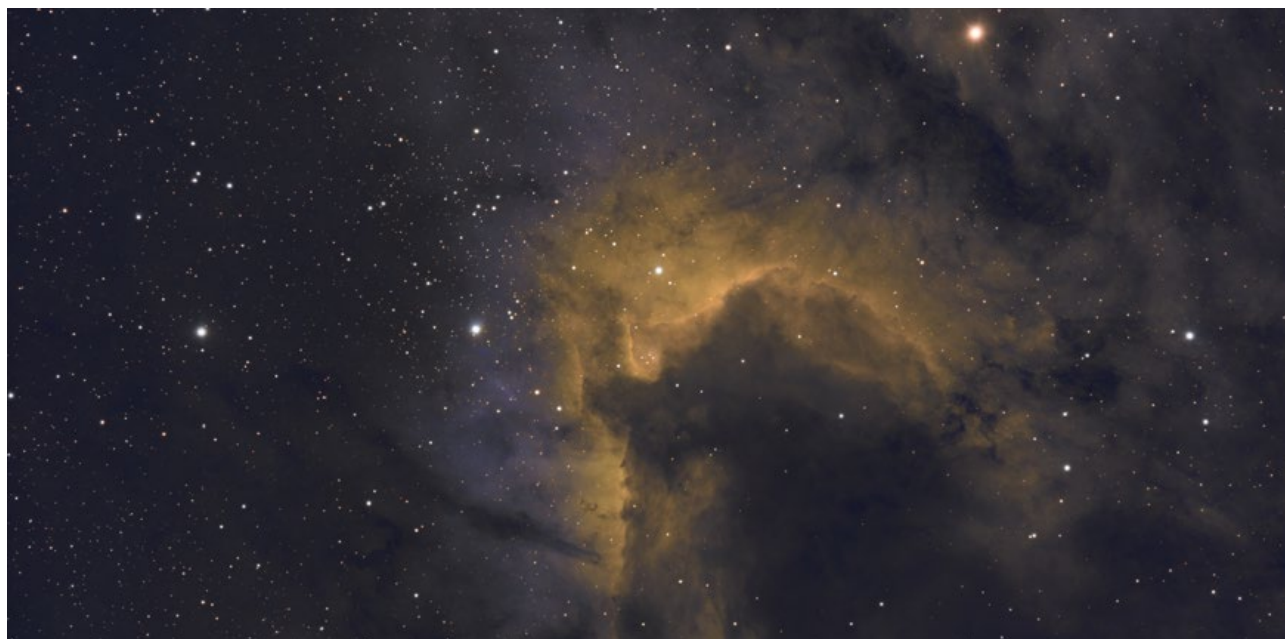
Hlavním zaměřením projektu jsou odborně vedené pozorovací programy, zejména sledování proměnných hvězd a výzkum exoplanet. Tato pozorování přinášejí cenná data využitelná nejen

v amatérské astronomii, ale i v širším kontextu mezinárodní spolupráce a tzv. citizen science projektů. Vedle vědecké práce má MRT výrazný přesah do oblasti popularizace astronomie, mimo jiné prostřednictvím pozorovacího programu astrofotografie, tedy pořizování vizuálně estetických a atraktivních fotografií objektů vzdáleného vesmíru, což umožňuje přibližovat astronomická témata veřejnosti srozumitelnou a vizuálně atraktivní formou.

Web *astro.mvji.cz* slouží jako centrální rozcestník všech těchto aktivit. Návštěvníci zde najdou informace o smyslu a historii projektu, jeho technickém zázemí, aktuálních i plánovaných pozorovacích programech a také ukázky výsledků v podobě astronomických snímků.

Spuštěním nového webu získává Muzejní dálkově řízený teleskop jasnou a přehlednou online tvář, která odpovídá ambicím celého projektu. Web *astro.mvji.cz* se má stát místem, kde se budou objevovat novinky o pozorováních, technickém rozvoji i výstupech projektu a kde bude možné sledovat, jak se z Jihlavy pozoruje vesmír.

Miloš Podářil

SH2-155 The Cave Nebula / 9.11.2025 / SHO 6 hodin celkem, credit: Kryštof Macek, Jihlavská astronomická společnost

Historicky cenné předměty z pozůstalosti Františka a Anny Valentových obohatily muzejní sbírky v Telči

před
stavu
jeme

V roce 2025 byl do muzea zakoupen soubor předmětů pod přírůstkovými čísly Te-14/2025 až Te-108/2025. Předměty byly zakoupeny z pozůstalosti Františka Valenty a jeho manželky Anny Valentové.

František Valenta (*1896) vyrůstal ve Zvůli v okrese Jindřichův Hradec, odkud navštěvoval školu v nedalekých Mostech. Po skončení školní docházky nastoupil vojenskou službu u 29. pěšího pluku v Chebu, kde absolvoval základní výcvik a prožil první měsíce vojenského života. Po vypuknutí první světové války byl spolu se svými spolubojovníky odeslán na frontu. Čekaly jej těžké chvíle plné nejistoty. V bojích u Husatína byl raněn a následně převezen k léčení do nemocnice ve Vídni. Po uzdravení se vrátil zpět do služby a až do konce války působil na italské frontě, kde byl vybrán k odbornému výcviku v telegrafní a telefonní škole. Po skončení války vstoupil do služeb Československé armády v Českých Budějovicích a roku 1920 byl z vojenské služby propuštěn. V roce 1922 nastoupil jako osobní myslivec do služby u Podstazkých-Lichtensteinů, tehdejších majitelů telčského zámku. Od roku 1949 zde vykonával funkci klíčníka a před odchodem do důchodu v roce 1964 působil jako správce státního zámku. Jeho žena Anna pracovala od roku 1931 v zámecké kuchyni a v letech 1949–1964 zastávala pozici průvodkyně.

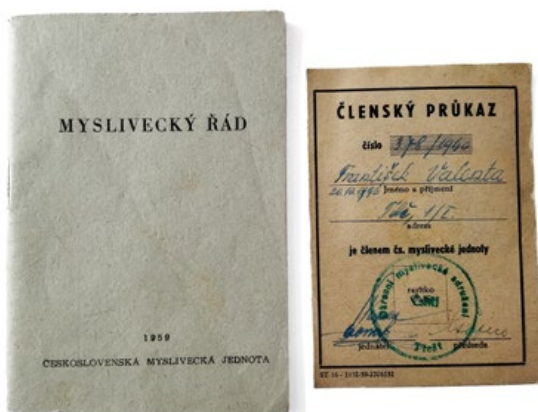
Předměty zapsané do přírůstkové knihy tvoří především vybavení z kuchyňského prostředí a předměty denní potřeby. Součástí sbírky jsou však také soubory pohlednic a fotografií rodiny Valentových i další materiály vztahující se k telčskému zámku.

Dochovaly se rovněž zápisníky s ručně psanými poznámkami k průvodcovským trasám po zámku. Zajímavou skupinu představují účtenky za různé textilie pro komornou ze zámku z 30. let 20. století, stejně jako další dobové dokumenty, jež přibližují každodenní provoz zámku a život jeho obyvatel i zaměstnanců. Sbíрка významně obohatí historický fond muzea a bude cenným pramenem pro další badatelskou činnost i pro přípravu budoucích výstav.

Text a foto Lenka Brychtová

Zápisníky a jiné drobné knížky z pozůstalosti

Myslivecký řád z roku 1959 a členský průkaz
čs. myslivecké jednoty F. Valenty

Část kuchyňských předmětů z pozůstalosti

Část předmětů denní potřeby z pozůstalosti

Korespondence Valentových a účtenky
pro zámeckou komornou Annu Tarabovou

Umělecké plastiky ve sbírkách Muzea Vysočiny Jihlava

**před
stavu
jeme**

I když muzeum není galerie výhradně zaměřená na sbírky umění, přesto v omezené míře umělecké předměty schraňuje. Do kategorie umění spadá mimo jiné i podsběrka trojrozměrných výtvarných děl, většinou, i když nepřesně, nazývaných plastiky. V této skupině se nachází celkem 201 sbírkových předmětů.

Stejně tak jako u jiných výtvarných skupin je i zde velký rozdíl v umělecké kvalitě. Ve sbírce jsou na jedné straně sošky vytvořené z měkkého dřeva lidovými řezbáři či vypracované amatérským kameníkem ze žuly, na druhé straně máme uloženy profesionální práce školených autorů vytvořené z bronzu, mramoru či pálené hlíny.

Převážná část, přesněji 147 předmětů, znázorňuje náboženskou tematiku. Jsou to piety, madony, postava Krista na kříži a sošky svatých v různých provedeních a velikostech. Celkově převládá zpodobnění Panny Marie a českého světce Jana Nepomuckého. Ve sbírce se ale nacházejí i díla s jinými náměty, postavy dívek a jinochů, busty žen a mužů, dřevorezby z Orientu, ale i z Jihlavy, reliéfy státníků či práce doplňující architektonické prvky.

Větší množství plastik je z období baroka, 18. a také 19. století. Novějších prací je již podstatně méně. Pravděpodobně nejstarší je 98 centimetrů vysoká *Madona pivovarská* z druhé poloviny 15. století, která se do muzejních sbírek dostala po skončení druhé světové války jako konfiskát z bývalé kaple jihlavského pivovaru.

Několik zajímavých prací si představíme podrobněji.

Ve sbírce se nachází bronzová soška nahé tanečnice z doby kolem roku 1850. Jejím autorem byl francouzsko-švýcarský sochař Jean-Jacques Pradier (1790–1852), který vytvořil množství soch a bust z mramoru, terakoty a bronzu. Pradierovy sochy zdobí pařížský Vítězný oblouk nebo hrobku Napoleona I. Bonaparta v Invalidovně.

Z Francie pocházel i Pierre-Jules Mêne (1810–1879), sochař, který v bronzu zobrazoval zejména zvířata. Jeho díla vlastní pařížský

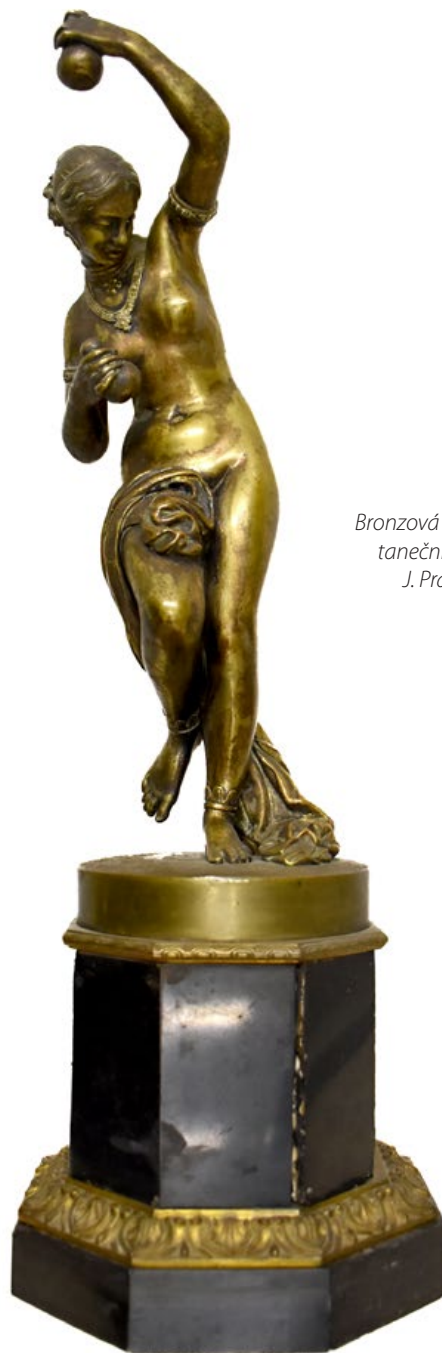
Louvre, Národní galerie umění ve Washingtonu či Institut umění v Londýně. A také Muzeum Vysočiny v Jihlavě.

V depozitáři máme uloženy dvě jezdecké sochy vysoké 70 centimetrů. Jedna z nich, *Sokolník*, bohužel již o sokola přišla, ale i tak to je krásná ukázka sochařského umění a velmi kvalitních bronzových odlitků z druhé poloviny 19. století.

Dále se podíváme do Rakouska, kde ve Vídni od roku 1885 působila keramická továrna plzeňského rodáka Friedricha Goldscheidera (1845–1897). Byla jednou z největších manufaktur na výrobu keramiky v Rakousku, své pobočky měla v Paříži, Florencii, Lipsku, Plzni a Karlových Varech. Pro firmu pracovali známí umělci své doby, hlavně v období secese a art deca získali mnozí z nich ceny a medaile na světových výstavách a veletrzích. Během tří generací pokračovatelů rodinné firmy bylo postupně vytvořeno více než deset tisíc různých modelů. Plastiky z Goldscheiderovy

*Biblický král Kašpar,
původně z majetku
K. Löwa.*

*Bronzová soška
tanečnice od
J. Pradiera*

manufaktury jsou dnes velmi žádané a objevují se na aukcích, například v Sotheby's, Christie's či v Dorotheu. Ve sbírce máme tuto keramickou výrobu zastoupenou dekorativním secesním popsím mladé ženy.

Z Itálie pochází krásná mramorová plastika ženy s dítětem. Autorem byl sochař Emilio Fiaschi (1858–1941). Pracoval s jemným carrarským mramorem a alabastrem, nejčastěji vytvářel ženské akty.

Jihlavskou stopu najdeme u trojice postav *Tří králů* z pálené a glazované hlíny. Originály vytvořil úspěšný rakouský sochař Rudolf Fänner (1879–1959) a sošky ze sériové produkce zakoupil také helenínský průmyslník Karel Löw, od něhož se později dostaly do jihlavského muzea.

A na závěr Československo, druhá polovina 20. století, dílo Jaroslava Šlezingera (1911–1955). V Jihlavě je známý zejména plastikou T. G. Masaryka, která stála před budovou gymnázia a byla odsud v roce 1961 odstraněna.

V listopadu 1939 byl tento sochař a zároveň profesor na Uměleckoprůmyslové škole v Brně zatčen a odvezen do koncentračního tábora Oranienburg-Sachsenhausen. Zde poprvé vymodeloval z chleba sousoší nazvané *Zaváté šlépěje*, znázorňující jeho matku a snoubenku a zároveň tvořící symbolický pomník všem padlým, popraveným a umučeným. Po skončení II. světové války sháněl autor peníze na zhotovení velkého sousoší prodejem půlmetrových modelů a právě jeden z nich se dostal i do naší muzejní sbírky. Hotové dílo bylo odhaleno na Ústředním hřbitově v Jihlavě v listopadu 1946. Šlezinger byl o tři roky později po vykonstruovaném procesu odsouzen na 25 let těžkého žaláře, v letech 1951 a 1952 pracoval v táboře nucených prací Ostrov – Vykmánov. Zde bez ochranných pomůcek třídil radioaktivní uranovou rudu a jako většina zdejších vězňů později zemřel na následky ozáření a rakovinu plic v pouhých 44 letech.

Text a foto Martin Kos

*Matka s dítětem
z carrarského
mramoru od
italského sochaře
E. Fiaschiho*

*Sokolník na koni,
autor Pierre-Jules Mêne*

*Terakotové
poprsí mladé
ženy z keramické
Goldscheiderovy
manufaktury*

*Šlezingerova plastika
„Zaváté šlépěje“*

Renesanční kachle

nalezené při výstavbě depozitáře Horácké galerie v Novém Městě na Moravě

bá
dá
me

V souvislosti s rekonstrukcí hospodářského objektu Horácké galerie v Novém Městě na Moravě a jeho úpravou pro účely depozitáře byl v prostoru dvorního traktu a budovy proveden záchranný archeologický výzkum. Během stavebních úprav v interiéru budovy proběhlo výškové vyrovnání podlah spočívající v odstranění nepůvodních betonových povrchů. V severní části objektu bylo zároveň nutné odstranit větší vrstvu vyrovnávek pod podlahou.

Po odstranění novodobé betonové podlahy se objevila starší pochozí vrstva z pálených cihel. Ta se dochovala pouze torzovitě. Pod ní se vyrýsoval kamenný základ starší stavby, který nesouvisí se současným půdorysem objektu. Zlomky nalezené v zásypu této zdi nám ji umožňují datovat v rozmezí 18. až 19. stol. V severním rohu objektu je výrazná vrstva obsahující větší množství

strusky (kovářské?) a zároveň zlomky keramických kachlů. Ty můžeme časově zařadit do období vrcholné renesance (2. pol. 16. stol.). Typologicky se jedná o miskovité kachle s reliéfním řešením. Pohledová strana je zdobená geometrickými prvky s minimalistickým dekorem a na čelní straně je široká okrajová lišta.

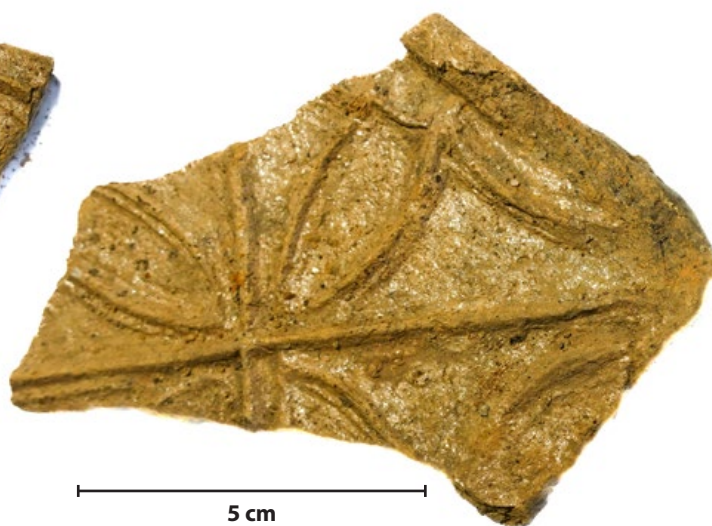
Můžeme se domnívat, že renesanční kamna, ze kterých keramické kachle pochází, se původně nacházela v prostorách zámku a poté byla rozebrána a posloužila jako vyrovnávka podlahy v hospodářských prostorách. Stejně tak i struska použitá ke stejnému účelu. Ačkoliv dekor nalezených kachlů je celkem jednoduchý přesto představuje zajímavý soubor a je dokladem použití užitkové keramiky sloužící k vytápění.

Text a foto Marek Krutiš

Detail zdobení přední části

5 cm

5 cm

Zlomek kachle přední část s reliéfem

10 cm

Zadní část komorového kachle

10 cm

Zlomek kachle přední část s okrajovou lištou

Interiér hospodářského stavby před zahájením výzkumu

Nový grantový projekt – začátek prací

Muzeum Vysočiny Jihlava iniciovalo ve spolupráci s Ústavem pro soudobé dějiny Akademie věd ČR společný dokumentační a výzkumný projekt nazvaný *Region ve „velkých“ dějinách: Interbrigadisté z Českomoravské vysočiny*, který navazuje na již letitou spolupráci obou institucí na tomto poli výzkumu a je realizován v rámci programu spolupráce Kraje Vysočina a Akademie věd ČR. V letech 2026–2028 bude cílem projektu realizace základního výzkumu, dokumentace a prezentace historie zapojení československých občanů z území současného Kraje Vysočina do občanské války ve Španělsku v letech 1936–1939, s důrazem na jejich působení v Mezinárodních brigádách bojujících na straně španělské republikánské vlády. Projekt má díky svým přesahům významný potenciál přispět do mezinárodního rámce výzkumu daného fenoménu a propojit zapojené regionální a ústřední výzkumné instituce s obdobnými institucemi v jiných zemích. Jednotlivé výstupy rovněž aktuálně přispějí k připomenutí 90. výročí občanské války a intervence ve Španělsku.

Projekt se zaměří na několik vzájemně provázaných výzkumných oblastí: 1) zdokumentování kampaně na podporu španělské republikánské vlády, na níž se v Československu podílela celá řada společensky a kulturně významných osobností, sdružených mj. ve Společnosti přátel demokratického Španělska; 2) dokumentace aktérů, mechanismů a procesů organizace náboru dobrovolníků do mezinárodních brigád a zajištění jejich přesunu do Španělska, 3) zpracování biogramů jednotlivých příslušníků mezinárodních brigád z území současného Kraje Vysočina.

V rámci projektu bude realizován základní archivní výzkum mj. v ústředních archivech a knihovnách, v jednotlivých státních okresních archivech a muzeích v Kraji Vysočina a v Moravském zemském archivu v Brně. Na podzim roku 2026 je rovněž plánová-

no představení projektu v rámci připravované mezinárodní konference v Praze, která má být zaměřena na problematiku výzkumu občanské války ve Španělsku.

V druhém roce trvání projektu (2027) bude v Muzeu Vysočiny Jihlava uvedena výstava, koncipovaná jako putovní tak, aby mohla být v následujícím období využita k nejširší možné prezentaci výsledků dosažených v rámci projektu v jednotlivých obcích Kraje Vysočina. Ve třetím roce (2028), jako hlavní výstup projektu, vznikne knižní publikace, shrnující výsledky výzkumu a v přehledné podobě je představí širší veřejnosti. Kniha vyjde s příslušnými náležitostmi odborného akademického výstupu a projde řádným recenzním řízením.

Výzkum nezůstane omezen jen na samotné období občanské války ve Španělsku, tedy léta 1936–1939. Je totiž důležité, že interbrigadisté většinou ve svém boji pokračovali i za druhé světové války, a to včetně Čechoslováků z území dnešního Kraje Vysočina, které nalezneme v řadách odbojových sítí v různých okupovaných zemích, stejně jako v československých zahraničních vojenských jednotkách. Projekt se proto nechce omezit pouze na popis zapojení dotyčných osob do samotné občanské války ve Španělsku, ale zdokumentuje a představí veřejnosti i další etapy jejich životů včetně poválečných let, která jsou v biografích interbrigadistů často zcela neprávem opomíjena.

Muzeum Vysočiny Jihlava se touto cestou obrací na veřejnost s prosbou o pomoc ve výzkumu. Uvítáme jakékoliv dokumenty, fotografie a vzpomínky pamětníků a příslušníků rodin interbrigadistů z Kraje Vysočina. (Kontakt: PhDr. Radim Gonda, Ph.D., Muzeum Vysočiny Jihlava, e-mail: gonda@mvji.cz, tel. 567 573 897)

Radim Gonda & Zdenko Maršálek

bá
dá
me

Hořeček brvitý – rostlina roku 2026

růz
né

Česká botanická společnost každý rok vyhláší rostlinu roku. Cílem takového počínu je upozornit především na ohrožené druhy květeny České republiky a seznámit širší veřejnost s jejich biologií, ekologií, příčinami jejich úbytku a případně s jejich ochranou. Vítáno je rovněž zapojení veřejnosti do mapování těchto druhů, které může přinést nové zajímavé a důležité údaje pro odborníky, profesionální ochránce přírody nebo zemědělce. Pro rok 2026 vybral hlavní výbor České botanické společnosti ve spolupráci s Českým svazem ochránců přírody hořeček brvitý (*Gentianopsis ciliata*).

Hořeček brvitý je dvouletá nebo krátce vytrvalá bylina, většinou s nevětvenou lodyhou, olistěnou přisedlými, čárkovitými až čárkovitě kopinatými listy. Na konci lodyhy jsou jednotlivé květy s nálevkovitým kalichem a čtyřčetnou nálevkovitou modře zbarvenou korunou a nápadně brvitými korunními cípy. Plodem je tobolka obsahující drobná semínka.

Druh se vyskytuje ve střední a jižní Evropě, táhne se od Pyrenejského poloostrova na západě po Balkán a Jižní Ukrajinu na východě. Roste na sušších trávnících, v lemech křovin, případně

ve světlých rozvolněných lesích, většinou na vápníkem bohatších půdách, v České republice nejčastěji ve stupni pahorkatin. Obvykle kvete od července do října. Na území Českomoravské vrchoviny je hořeček brvitý z důvodu omezeného zastoupení vápnatého podloží poměrně vzácný. Nejvíce lokalit je soustředěno v oblasti opukových strání tzv. Dlouhé meze na Chotěbořsku, podél které se táhne až na západní okraj Žďárských vrchů. Dále se druh vyskytuje na Poličsku a Svratecku a ostrůvkovitě na Třebíčsku. Historicky byly známy další ojedinělé výskyty, např. z vápenců u Ledče nad Sázavou nebo z Oslednic u Telče.

Jako drobný a konkurenčně slabý druh špatně snáší ústup tradiční pastvy a seče a následně zabuření, zalesňování nebo spontánní zarůstání dřevinami. V porovnání s dříve známými lokalitami nebo herbářovými sběry je patrný jeho ústup a početnost celé řady jeho populací je nyní velmi nízká. I proto byl druh zařazen do *Červeného seznamu ohrožených druhů květeny České republiky* a je mu věnována patřičná pozornost v *Červené knize květeny Vysočiny*. Částečné historické rozšíření druhu dokládají i herbářové sběry Muzea Vysočiny v Jihlavě, z nichž nejstarší pochází z druhé poloviny 19. století ze sbírky Edmunda Prusika, nejstarší součásti muzejního herbáře.

Česká botanická společnost vydává výzvu veřejnosti, aby pomohla mapovat výskyt tohoto vzácného druhu, například prostřednictvím aplikace iNaturalist.org. Více informací o *Rostlině roku* a s ní souvisejících plánovaných akcí je k nalezení na webových stránkách České botanické společnosti (https://botanospol.cz/cs/rostlina_roku). Zároveň je možné nálezy sdělovat nebo konzultovat v podobě fotografií na přírodovědném oddělení v Muzeu Vysočiny Jihlava.

Kamila Juříčková

Hořeček brvitý – herbářová položka (zdroj Archiv MVJ)

Hořeček brvitý (zdroj: commons.wikimedia.org/wiki/File:Gentianopsis_ciliata_220907.jpg)

Občanská věda nám pomáhá, část druhá

O občanské vědě a jejím významu jsem zde napsal přesně před rokem, tedy do čísla 1/2025. Vysoce jsem hodnotil zejména platformu iNaturalist, na níž (nejen) amatérští pozorovatelé zveřejňují svá pozorování, vždy doložená zpravidla kvalitními fotografiemi a přesnými údaji geografickými. Je samozřejmě řada druhů organismů, které nelze na základě fotografií jednoznačně druhově determinovat, někdy nanejvýše jen do rodové úrovně. Je však řada dalších druhů, které lze dle fotografií determinovat s jistotou. Mezi ně patří i někteří sekáči, o nichž jsem psal minule a věnuji jim i tento druhý příspěvek. Konkrétně dnes věnuji pozornost invazivnímu sekáči *Leiobunum* sp. A. Tento invazivní druh se šíří pomocí lidských aktivit a projevuje se synantropně, žije na budovách, zidkách, mostech a podobných stavbách v intravilánech měst a obcí. Již dvacet let se šíří ze západní Evropy (první nález byl v Nizozemí) směrem zejména severním a v ČR byl poprvé zaznamenán v roce 2021 v areálu jedné firmy ve Vlkoši u Kyjova, tedy na východní Moravě. V následujících dvou letech nepřibyla žádná pozorování, až v roce 2024 se podařil druhý nález na náměstí v Nasavrkách. Nicméně rok 2025 se jeví průlomový, protože nálezů a pozorování výrazně přibýlo napříč republikou. Proč tomu tak je – to je takový úsměvný příběh, za nímž stojí právě občanská věda.

Nálezy v minulém roce začaly již v září, kdy jsem na zoologickém semináři AMG pořádaném v Hlavatcích na Táborsku našel uprostřed obce jednoho samce na hřbitovní zdi. Zajímavost tohoto exempláře zvýšila okolnost, že předchozí večer jsem měl v rámci semináře odbornou přednášku o nových druzích sekáčů v ČR a posluchačstvo zaujal právě tento výrazný druh s rozpětím nohou až 18 centimetrů.

Nedlouho po tomto semináři, v říjnu minulého roku, jsem v PC otevřel nálezovou databázi iNaturalist a zadal heslo sekáčů a území Česká republika. Zejména na podzim, což je hlavní období aktivity většiny druhů sekáčů, zde přibývá množství nových příspěvků. Jeden z prvních, který jsem otevřel, byl nález sekáče *Leiobunum* sp. A z Pacova. Navázal jsem s autorem příspěvku kontakt a získal od něj další informace a fotografie. Překvapilo mne, že malou populaci tohoto druhu našel mimo souvislou zástavbu Pacova na betonové výpusti malého rybníčku (viz foto). Nejbližší domky byly vzdáleny sice do sto metrů, ale byla to zahradní čtvrt s rozptýlenou zástavbou, nikoli souvisle zastavěné území. To mne velmi zaujalo, a tak jsem za pár dní vyrazil do Pacova to prohlédnout a zdokumentovat. Lokalitu jsem bez problému našel, vše ověřil, pro muzejní sbírku opatřil vzorek a provedl důkladnou fotodokumentaci. Při příjezdu k lokalitě jsem zjistil, že asi dvě stě metrů odtud je velká firma se stavebninami. Napadlo mne, že by to mohl být zdroj „rybníčkové“ populace, a tak jsem areál firmy navštívil. Netrvalo ani deset minut a opravdu jsem zde našel desítky těchto sekáčů.

Než jsem zahájil zpáteční cestu z Pacova do Jihlavy, přišla mi zpráva od kolegy z ochrany přírody, že v Nasavrkách na náměstí u lékárny opět (prvně v roce 2024 – jak jsem uvedl výše) našel tohoto sekáče. Jsa zaujat myšlenkou „stavebninovou“ vyhledal jsem onu lokalitu na platformě Mapy.cz a zjistil, že pouhých pár desítek metrů od místa nálezu se v Nasavrkách opravdu nachází firma se stavebninami. Na základě této informace jsem změnil trasu návratu do Jihlavy a místo přímé jízdy z Pacova jsem to vzal před Pelhřimov. Zde jsem navštívil areál velké formy se stavebninami a opravdu jsem po delším hledání našel několik exemplářů hledaného druhu. Po návratu do Jihlavy jsem nelenil a ještě týž den odpoledne jsem prohledal areály dvou velkých firem se stavebninami a v jedné z nich jsem sekáče *Leiobunum* sp. A opravdu potvrdil. Další hledání ať již v jiných stavebninách v Jihlavě či dalších městech, které jsem plánoval, jsem již neuskutečnil, protože přišly první listopadové mrazivé noci a možná úspěšnost hledání se snížila na minimum. Tím ovšem nálezy tohoto druhu v ČR v roce 2025 nekončí. V průběhu mých uvedených pátrání se na platformě iNaturalist objevil další záznam výskytu, a to v Novém Jičíně. I v tomto případě se mi podařilo spojit s autorem pozorování

a světa, div se, byl to pracovník stavební firmy, v jejímž areálu sekáče *Leiobunum* sp. A našel. Během naší několikadenní mailové konverzace došlo k dalšímu zajímavému nálezu. Do té novojičínské stavební firmy přijel kamion s paletami betonových dlaždic ze stavební firmy z Hranic. Ihned po příjezdu, při skládání palet objevil na jedné z nich tento novojičínský kolega další jedince kýženého sekáče, tedy jasný dovoz z Hranic. A aby toho nebylo málo, o den později jsem opět na iNaturalist našel další fotografii tohoto invazivního sekáče, tentokrát ze Zahrádek (obec na Českolipsku), kde byl nalezen na zdi firmy obchodující s použitými dřevěnými paletami.

Tyto nálezy naznačují, že migraci invazivního sekáče *Leiobunum* sp. A výrazně napomáhá doprava stavebního zboží na paletách a bylo by proto skvělé se v budoucnu na tento prvek zaměřit. Podrobnosti o všech těchto nálezech a pozorováních jsem publikoval v odborném příspěvku v loňském čísle časopisu Acta rerum naturalium.

Text a foto Pavel Bezděčka

Rybníček u Pacova

Leiobunum sp. A - samec

Pták roku 2026

Kampaň *Pták roku* vedená od roku 1992 Českou společností ornitologickou (ČSO) má za cíl každoročně upozornit veřejnost na vybraný druh ptáků a podnítit tak zájem nejen o tuto živočišnou skupinu, ale i o poznávání a ochrany přírody vůbec. V letošním roce se nositelem tohoto čestného titulu stala pěnice černohlavá (*Sylvia atricapilla*).

růz
né

Pěnice černohlavá, lidově zvaná černohlávek, je pěvec velikosti menšího vrabce, pojmenovaný podle černé „čepičky“ samců. Zbytek těla je u jedinců obou pohlaví šedavý, samičky, stejně jako mláďata, však mají „čepičku“ skořicově hnědou. V kontrastu s nenápadným vzhledem je melodický flétnový hlas samců, v němž bývají začleněny i motivy dalších druhů, například kosa černého, pěnice slavíkové nebo slavíka obecného.

Pěnice černohlavá je příkladem lesního druhu, který se dokázal dobře přizpůsobit změnám prostředí zapříčiněných lidskou činností a stal se i poměrně běžným obyvatelem parků, sadů nebo zahrad. Konzumuje jak živočišnou, tak rostlinnou potravu, zejména drobné bezobratlé a plody rostlin. Hnízdí v keřích a mladých dřevinách, při zahřívání snůšky se střídají oba rodiče. Mláďata se líhnou po zhruba 12 dnech inkubace a další přibližně dva týdny se zdržují na hnízdě.

Koncem září odlétají pěnice černohlavé na zimoviště ve Středomoří a poslední dobou i ve Velké Británii, zpět se vracejí od konce března do poloviny dubna.

Ačkoli jsou naše i další evropské populace pěnice černohlavé stále poměrně početné, musí čelit řadě ohrožení. K nejzávažnějším patří nelegální lov ve Středomoří, kdy jsou během migrace stříleny, chytány do sítí nebo velmi drasticky na lep miliony ptáků, ať už pro zábavu, na jídlo nebo pro klecový chov. Pěnice černohlavé patří k nejčastějším obětem této kruté nezákonné činnosti. Podle šetření mezinárodní organizace BirdLife International takto zahyne každým rokem 1,8 milionu jedinců tohoto druhu. Prostřednictvím kampaně *Pták roku 2026* chce proto ČSO také poukázat na tento problém a vyzvat k zastavení nesmyslného hubení ptáků.

Je tu ale ještě jeden zcela zásadní důvod pro výběr ptáka roku 2026. Symbolický. ČSO má pěnici černohlavou ve svém logu a právě letos slaví sté výročí založení. Popřejme proto organizaci s tak dlouhou historií, naplněnou ochranou a výzkumem ptáků i popularizací ornitologie, hodně zdaru a sil do dalších let a pěnici černohlavé i ostatním ptákům plnohodnotný život nenarušova-

ný neodpovědnými zásahy druhu, jenž sám sebe pojmenoval „moudrý“.

Klára Bezděčková

Foto: Kathy Büscher, <https://en.wiktionary.org>, CC BY 2.0

Foto: Tony Hisgett, <https://species.wikimedia.org>, CC BY 2.0

Seminář Přírodní rozmanitost a ochrana přírody v praxi

Ve druhé polovině ledna jsem se zúčastnila dvoudenního odborného semináře v Telči, tradičně zaměřeného na přírodní rozmanitost a ochranu přírody v praxi. Akci každoročně pořádá Centrum ochrany přírody ZO ČSOP Kněžice. První den letošního ročníku byl věnován historii a diverzitě světlých lesů a lesostepních formací a praktické péči o ně. Druhý den se zaměřil na tůně a jejich význam v ochraně biodiverzity vodních a mokřadních organizmů.

růz
né

Semináře se účastnilo celkem sto osob z řad vysokoškolských pracovníků, akademiků, úředníků i profesionálních a amatérských ochranářů. V prvních dvou blocích byly diskutovány otázky týkající se lesostepních formací, jejich historie a významu pro rozmanitost současné krajiny i možnosti a příklady jejich obnovy a údržby. Třetí blok byl věnován mnohdy kontroverzní tvorbě tůň, ve němž se autoři příspěvků i posluchači zamýšleli nad jejich významem pro ochranu biodiverzity, vhodností stanovišť, širšími ekologickými dopady a v neposlední řadě nad ekonomickými aspekty těchto opatření.

Napříč všemi tématy i příspěvky byly porovnávány situace z různých časových období, což znovu potvrdilo nezastupitelnou roli muzejních přírodovědců a muzeí jako paměťových institucí, které dlouhodobě dokumentují a uchovávají cenné informace o přírodě.

Text a foto Kamila Juříčková

Zoologické dny 2026

Letos v únoru jsme se už tradičně zúčastnili mezinárodní konference *Zoologické dny*. Již 55. ročník největšího tuzemského setkání zoologů tentokrát hostila Přírodovědecká fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, jež byla spolu s Entomologickým ústavem Biologického centra Akademie věd ČR, Ústavem biologie obratlovců AV ČR, v.v.i., Brno, Českou zoologickou společností a Českou společností entomologickou i pořadatelem akce. Záštitu převzal rektor Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, prof. Ing. Pavel Kozák, Ph.D.

Na konferenci se setkala téměř 500 zoologů z různých zemí světa, zaznělo 154 ústních prezentací a bylo vystaveno 124 posterů. Tři plenární přednášky byly věnovány výzkumům českých zoologů na Papui Nové Guineji, fylogenezi živočichů a zoonózám, tedy nemocem přenášeným mezi lidmi a zvířaty. Další přednášky probíhaly ve čtyřech paralelních blocích a celkem 24 sekcích. Byly zaměřeny na ekologii živočichů, genetiku, studium chování, ochranu přírody, ale i na aplikace výsledků zoologického výzkumu v zemědělské nebo lesnické praxi.

Velký zájem vzbudilo šíření vlků v České republice. Mapování ukázalo, že v současné době se vlci běžně vyskytují v pohraničních horách a často se objeví i ve vnitrozemí. V krajině se však pohybují skrytě a i když už pouhá představa jejich přítomnosti vyvolává v části naší veřejnosti značné obavy, většina lidí se s nimi vůbec neseťká. Pozornost vyvolalo i monitorování různých skupin živočichů na spálenišťích v Národním parku České Švýcarsko. Potvrdilo, že událost často vnímaná laiky jako obrovská přírodní

katastrofa měla pozitivní vliv na biologickou rozmanitost oblasti. Činnost Muzea Vysočiny Jihlava jsme tentokrát představili v přednášce se silným muzeologickým akcentem nazvané *Specifika zoologických sbírek v kontextu moderního muzejnictví*. Podrobnosti viz www.ivb.cz/vyzkum/zoologicke-dny/.

Klára Bezděčková

růz
né

Publikační činnost pracovníků muzea za rok 2025

V následujícím přehledu jsou shromážděny odborné a populárně naučné práce zaměstnanců našeho muzea (včetně všech příspěvků do *Museum Factum*) publikované v roce 2025.

sestavil Pavel Bezděčka

- Bezděčka P. 2025: Nové nálezy invazního sekáče *Leiobunum* sp. A v České republice. *New findings of the invasive harvestman *Leiobunum* sp. A in the Czech Republic.* – *Acta rerum naturalium* 31: 35–37.
- Bezděčka P. 2025: Zajímavé nálezy sekáčů aneb jak občanská věda pomáhá našim opilionologům, část druhá. – Pavouk, Zpravodaj České arachnologické společnosti 59: 19–21.
- Bezděčka P. 2025: Dva životy v jednom. – Příbyslavský čtvrtletník, kultura, historie a příroda Příbyslavska 24, 1–2: 36–37.
- Bezděčka P. 2025: Povídaní o losích a zvláště pak o Emilovi. – Příbyslavský čtvrtletník, kultura, historie a příroda Příbyslavska 24, 1–2: 26–28.
- Bezděčka P. 2025: Mravenci Jeseníků. – *Časopis Jeseníky/Rychlebské hory*, 14: 10–11.
- Bezděčka P. 2025: Sekáči Jeseníků – málo prozkoumaná prastará skupina. – *Časopis Jeseníky/Rychlebské hory*, 14: 10–11.
- Bezděčka P. 2025: Dva životy v jednom. – *Časopis Bílé/Biele Karpaty* 30, 1: 1.
- Bezděčka P. 2025: Ve světle tmy. – *Museum Factum* 15, 1: 3.
- Bezděčka P. 2025: Co jsme viděli v ZOO. – *Museum Factum* 15, 1: 4.
- Bezděčka P. 2025: Propagace hmyzu v Novém prostoru. – *Museum Factum* 15, 1: 5.
- Bezděčka P. 2025: Malý ateliér 2024 – výsledky dětské výtvarné soutěže. – *Museum Factum* 15, 1: 7–8.
- Bezděčka P. 2025: Občanská věda pomáhá. – *Museum Factum* 15, 1: 10–11.
- Bezděčka P. 2025: Publikační činnost pracovníků muzea za rok 2024. – *Museum Factum* 15, 1: 21–23.
- Bezděčka P. 2025: Výstava členů Umělecké besedy slovenské. – *Museum Factum* 15, 2: 2–3.
- Bezděčka P. 2025: Dva životy v jednom. – *Museum Factum* 15, 2: 20.
- Bezděčka P. 2025: Za hranicí reality. – *Museum Factum* 15, 3: 4.
- Bezděčka P. 2025: Exkurze na Pálavu. – *Museum Factum* 15, 3: 13.
- Bezděčka P. 2025: O losu Emilovi a nejen o něm. – *Museum Factum* 15, 3: 26–27.
- Bezděčka P. 2025: Pohádkový příběh losa Emila. – *Museum Factum* 15, 3: 27.
- Bezděčka P. 2025: Krásná místa v Evropě. – *Museum Factum* 15, 4: 3.
- Bezděčka P. 2025: Photographia Natura 2026 nový ročník tradiční fotosoutěže. – *Museum Factum* 15, 4: 3.
- Bezděčka P. 2025: Malý ateliér. – *Museum Factum* 15, 4: 6.
- Bezděčka P. 2025: Photographia Natura 2025 výsledky fotosoutěže. – *Museum Factum* 15, 4: 9.
- Bezděčková K. 2025: Mravenci – tajemství úspěchu. – *Časopis Nový prostor*, 636: 16–17.
- Bezděčková K. & Bezděčka P. 2025: Mravenci (Hymenoptera: Formicidae) lokality Na Skřivánku (Kraj Vysočina). *Ants (Hymenoptera: Formicidae) of the Na Skřivánku site (Vysočina Region).* – *Acta rerum naturalium* 31: 31–33.
- Bezděčková K. & Bezděčka P. 2025: Kůrovcová kalamita na Vysočině: A co na to lesní mravenci? – In: Bryja J., Horsák M. & Horsáková V. (Eds.): *Zoologické dny Brno 2025. Sborník abstraktů z konference 13. – 14. února 2025*: 37.
- Walter J., Bezděčková K., Cihlář V., Hladová M., Klimeš P., Konvička M., Perlík M., Potocký P., Těšál I., Vodička S. 2025: Hmyzí společenstvo přírodní památky Šlovický vrch u Dobřan. – In: *Sborník Západočeského muzea v Plzni – Příroda*, 131, Plzeň, (Příroda Šlovického vrchu) 139–160.

- Bezděčková J. 2025: Ptákem roku 2025 je konipas horský. – Příbyslavský čtvrtletník, kultura, historie a příroda Příbyslavska 24, 1–2: 38.
- Bezděčková J. 2025: Kulík zlatý na Příbyslavsku. – Příbyslavský čtvrtletník, kultura, historie a příroda Příbyslavska 24, 3–4: 29–30.
- Bezděčková K. 2025: Zoologické dny 2025. – Museum Factum 15, 1: 16.
- Bezděčková K. 2025: Pták roku 2025. – Museum Factum 15, 1: 20.
- Bezděčková K. 2025: Za přírodovědou do muzea. – Museum Factum 15, 2: 5.
- Bezděčková K. 2025: Musaion-film 2025. – Museum Factum 15, 2: 8.
- Bezděčková K. 2025: Československý seminář pro vzdělavatele dospělých. – Museum Factum 15, 2: 12.
- Bezděčková K. 2025: Ohlédnutí za Science café Jihlava. – Museum Factum 15, 2: 12.
- Bezděčková K. 2025: Znovu pod Janštejnem. – Museum Factum 15, 3: 8.
- Bezděčková K. 2025: Zoologický seminář AMG 2025. – Museum Factum 15, 3: 23.
- Bezděčková K. 2025: GIS day. – Museum Factum 15, 4: 7.
- Bezděčková K. 2025: Myrmekologický workshop 2025. – Museum Factum 15, 4: 24.
- Bezděčková K. 2025: (S)mysl krajiny. – Museum Factum 15, 4: 31.
- Brychtová L. 2025: Začala nová sezóna. – Museum Factum 15, 1: 6.
- Brychtová L. 2025: Telčské náměstí od F. M. Nágla. – Museum Factum 15, 1: 10.
- Brychtová L. 2025: Jan Žižka a husitství – edukační program pro ZŠ Krahulčí. – Museum Factum 15, 2: 4.
- Brychtová L. 2025: Den Země a Muzejní noc v Telči přinesly poznání i vzpomínku. – Museum Factum 15, 2: 5.
- Brychtová L. 2025: Účast na mezinárodní konferenci protestantských muzeí ve Francii. – Museum Factum 15, 2: 19.
- Brychtová L. 2025: Léto v telčském muzeu. – Museum Factum 15, 3: 9.
- Brychtová L. 2025: Tichá noc v měšťanském pokoji aneb za oknem ptáci (vánoční výstava. – Museum Factum 15, 4: 5.
- Brychtová L. 2025: Relikviář sv. Maura čtyřicetkrát jinak – výroční přednáška v telčském muzeu. – Museum Factum 15, 4: 14.
- Gonda R. 2025: Z výzkumu – dějiny sklářství na Vysočině. – Museum Factum 15, 1: 11.
- Gonda R. 2025: Dokumentace ději antifašistického hnutí na Jihlavsku – nová akvizice v rámci výzkumu muzea. – Museum Factum 15, 2: 13.
- Gonda R. 2025: Úspěšně postupuje práce na Biografickém slovníku Jihlavy. – Museum Factum 15, 4: 21.
- Gonda R., Hoch A., Kozlovce P., Malý K., Novotný J., Válek J. (2025): Historická těžba vápenných surovin a vápenictví na Žďársku. – Muzeum Vysočiny Jihlava, 115 pp.
- Hoch A. 2025: Archeologie v muzeu – část 2. – Museum Factum 15, 1: 12.
- Hoch A. 2025: Archeologie v muzeu – 3. část. – Museum Factum 15, 4: 20.
- Hoch A. 2025: Patrimonium pro futuro. – Museum Factum 15, 4: 23.
- Hoch A. (v tisku): Před založením města. – In: Fasora, L. (ed.): Dějiny Třebíče, Třebíč, 68–97.
- Charvátová E. 2025: Další zajímavé zimní druhy hub. – Museum Factum 15, 1: 23.
- Charvátová E. 2025: Podzimní houbaření. – Museum Factum 15, 3: 27.
- Charvátová E. 2025: Mykologický výjezd na Šumavu. – Museum Factum 15, 4: 27–28.
- Juříčková K. 2025: Zvěšinec zední aneb ze zimní práce botanika. – Museum Factum 15, 1: 16–17.
- Juříčková K. 2025: RNDr. Ivan Růžička oslavil 85 let. – Museum Factum 15, 1: 17.
- Juříčková K. 2025: Rostlina roku 2025 trochu netradičně. – Museum Factum 15, 1: 20–21.
- Juříčková K. 2025: Seminář muzejních botaniků ve východních Čechách. – Museum Factum 15, 2: 22.
- Juříčková K. 2025: Rdest trávo-lístý – botanická perla písovské vodárenské rybníční soustavy u Jihlavy. – Museum Factum 15, 3: 25.
- Juříčková K. 2025: Den stromů v barvách podzimu. – Museum Factum 15, 4: 8.
- Juříčková K. 2025: Podzimní seminář muzejních botaniků v Brně ve světle neofytů. – Museum Factum 15, 4: 21.
- Juříčková K. 2025: Konference České botanické společnosti. – Museum Factum 15, 4: 24.
- Kislerová L. 2025: Vítáme nového člena našeho týmu. – Museum Factum 15, 2: 12–13.
- Kotenová I. 2025: Starožitná kuriozita zvaná stereoskop aneb virtuální realita 19. století. – Museum Factum 15, 2: 14.
- Kotenová I. 2025: Památník z vojny – důvěrník, vzpomínka i zábava. – Museum Factum 15, 4: 19.
- Kos M. 2025: Cimrman nebyl první. – Museum Factum 15, 1: 18–19.
- Kos M. 2025: Jihlava na reprodukcích. – Museum Factum 15, 3: 2–3.
- Kos M. & Pospíchalová S. 2025: Jihlava za socialismu a dnes. – Muzeum Vysočiny Jihlava, 123 pp.
- Kremláčková R. 2025: Máme rádi zvířata – nový program pro malé badatele. – Museum Factum 15, 1: 9.
- Kremláčková R. 2025: Jarní setkání edukátorek a edukátorů Vysočiny v Muzeu Kroměřížska. – Museum Factum 15, 1: 9.
- Kremláčková R. 2025: Muzejní akademie opět na výjezdu. – Museum Factum 15, 2: 3–4.
- Kremláčková R. 2025: Kdo vykradl spížírnu? – detektivní hra v expozici Les. – Museum Factum 15, 2: 9.
- Kremláčková R. 2025: Přírodovědné edukace v muzeu. – Museum Factum 15, 3: 4.
- Kremláčková R. & Bezděčková K. 2025: Noc vědců slaví 20. narozeniny. – Museum Factum 15, 3: 12.
- Kremláčková R. 2025: V muzeu proběhla letní přírodovědná stáž. – Museum Factum 15, 3: 14.
- Kremláčková R. 2025: Blíží se zima: Zůstat? Odejít? Zaspáto? – Museum Factum 15, 4: 6.
- Kremláčková R. 2025: Kdo byl kdysi u jeslíček? Přírodovědný vánoční program. – Museum Factum 15, 4: 8.
- Kremláčková R. 2025: Přírodovědný kroužek MVJ. – Museum Factum 15, 4: 11.
- Kremláčková R. 2025: Pro nevidomé a slabozraké návštěvníky. – Museum Factum 15, 4: 15.
- Krutiš M. 2025: Výstava 35 pestrých pionýrských let. – Museum Factum 15, 2: 9.
- Krutiš M. 2025: Nález historické výpusti při opravě Silničního rybníku u Pístova. – Museum factum 15, 4: 22.
- Malý K. 2025: Praktická mineralogie. – Museum Factum 15, 1: 14.
- Malý K. 2025: Společný depozi-tář v Pelhřimově. – Museum Factum 15, 2: 23.
- Malý K. 2025: Geologická olympiáda 2025. – Museum Factum 15, 3: 8–9.
- Malý K. 2025: Stříbrná Jihlava 2025. – Museum Factum 15, 4: 16.
- Malý K. & Dolníček Z. 2025: Mineralogická charakteristika polymetalického rudního výskytu Hostětice u Telče (moldanubikum, Česká republika). – Bulletin Mineralogie Petrologie 33, 1: 20–32.
- Malý K. & Hrubý P. 2025: Geochemie a archeometrie ve službách výzkumu /prehistorické těžby cínu. – in: Gropp M., Hemker Ch. & Meisner B (eds.): Zinn und Sein, člověk a cín, Archeologické doklady dobývání cínu v Krušných horách, 58–62.
- Ackerman L., Wertich V., Pašava J., Kubeš M., Rambousek P., Míková J., Sláma J., Santolík V., Pačák A., Creaser R., A., Malý K. & Magna T. 2025: Orogenic arc-related Ni-Cu(-PGE) mineralization of the Ransko Massif, Czech Republic, and implications for the metallogeny of the European Variscan belt. – Mineralium deposita.
- Bolom-Kotari M., Duffek P., Košťál M. & Malý K. 2024: Nález fragmentu pečatidla v blízkosti premonstrátského kláštera Želiv. – Genealogické a heraldické informace, 28 (43), 131–141.
- Pročka K., Malý K. & Hrubý P. 2024: Nález mlecího kamene z rudního mlýna v řece Vrchlici (k. ú. Kutná Hora). – Archeologia technica 35: 24–28.
- Ševčík R., Malý K., Náhunková P. & Pročka K. 2025: Old mining sites in the Bohemian-moravian highlands: spring water. – SGEM 2025, 139–146.
- Ševčík R., Malý K., Náhunková P. & Pročka K. 2025: Old mining sites in the Bohemian-Moravian Highlands: spring water. – Proceedings of 25th

- International Multidisciplinary Scientific GeoConference SGEM 2025*. Vol. 11. Sofia: SGEM International Multidisciplinary Scientific GeoConference, 2025 (Rivza, B.): 139–146.
- Šlancarová V., Krpálek J. & Malý K. 2019: Nálezy přátelských prstenů na Havlíčkověbrosku (okr. Havlíčkův Brod). – Archeologické výzkumy na Vysočině, 8/2018–2019: 5–14.
- Matulová M. 2025: Muzeum nabízí knihu vzpomínek na život ve Stonařově. – Naše město, Třešť, duben: 10.
- Matulová M. 2025: V třešťském Muzeu Vysočiny nahlédnete do fascinujícího společenského života hmyzu. – Naše město, Třešť, květen: 18.
- Matulová M. 2025: Letošní Muzejní noc se zaměří na II. světovou válku. – Naše město, Třešť, květen: 18.
- Matulová M. 2025: Červnové výstavy a přednášky v muzeu. – Naše město, Třešť, červen: 14.
- Matulová M. 2025: Výstavou odstartuje projekt Synové průmyslu: Franz Kafka a Josef A. Schumpeter. – Naše město, Třešť, červenec-srpen: 11.
- Matulová M. 2025: Nová expozice o Schumpeterovi už na konci října. – Naše město, Třešť, říjen: 16.
- Matulová M. 2025: Přednáška přiblíží ženy, které si vydělávaly kojením. – Naše město, Třešť, listopad: 26.
- Matulová M. 2025: Do muzea za perníčky a nostalgickou náladou. – Naše město, Třešť, prosinec: 11.
- Matulová M. 2025: Obrazy jedné třešťské ulice. – Museum Factum 15, 3: 16.
- Matulová M. 2025: Do muzea za perníčky a nostalgii. – Museum Factum 15, 4: 2.
- Matulová M. 2025: Otevřeli jsme novou expozici o ekonomu J. A. Schumpeterovi. – Museum Factum 15, 4: 4.
- Jiříček P., Matulová M. & Fučík P. 2025: Josef Alois Schumpeter - ekonom a humanista z moravské Třeště. – Muzeum Vysočiny Jihlava a Akademické nakladatelství CERM, 170 pp.
- Moržolová L. 2025: Muzeum ve městě – město v muzeu. – Museum Factum 15, 1: 2.
- Moržolová L. 2025: Světlo a okamžik: Dotek impresi-
onismu. – Museum Factum 15, 3: 4.
- Novotná M. 2025: Představujeme novou kolegyni. – Museum Factum 15, 4: 18.
- Oberreiterová D. 2025: A bylo jaro. – Museum Factum 15, 1: 3.
- Oberreiterová D. 2025: Přepadli jsme Jihlavu 2025. – Museum Factum 15, 1: 6.
- Oberreiterová D. 2025: Cesta za poznáním. – Museum Factum 15, 2: 2.
- Oberreiterová D. 2025: MGN 2025. – Museum Factum 15, 2: 10–11.
- Oberreiterová D. 2025: Léto. – Museum Factum 15, 2: 11.
- Oberreiterová D. 2025: Proměny roku: Podzim. – Museum Factum 15, 3: 5.
- Oberreiterová D. 2025: Světlo vánoc. – Museum Factum 15, 4: 3.
- Kružiková V. & Oberreiterová D. 2025: Svět očima dětí. – Museum Factum 15, 4: 5.
- Podářil M. 2025: Krabí mlhovina M1. – Museum Factum 15, 1: 19.
- Podářil M. 2025: Sbírkotvorné instituce Kraje Vysočina přecházejí na nový systém evidence sbírek. – Museum Factum 15, 2: 21.
- Podářil M. 2025: NGC 2903 galaxie, kterou Charles Messier neobjevil. – Museum Factum 15, 2: 21.
- Podářil M. 2025: Zájem o EDU v muzeu roste. – Museum Factum 15, 2: 23.
- Podářil M. 2025: Astronomický tábor na konci vesmíru. – Museum Factum 15, 3: 6–7.
- Podářil M. 2025: Zářijový úplněk vyšel potměný. – Museum Factum 15, 3: 11.
- Podářil M. 2025: Nad Českým mlýnem létaly rakety. – Museum Factum 15, 3: 15.
- Podářil M. 2025: Gravitační čochování při testování Museum Remote Telescope. – Museum Factum 15, 3: 23.
- Podářil M. 2025: MVJ na 35. Podzimním knižním veletrhu 2025 v Havlíčkově Brodě. – Museum Factum 15, 4: 10.
- Podářil M. 2025: Tradice, řemesla i svátky: první půlrok veřejných EDU v muzeu. – Museum Factum 15, 4: 12–13.
- Podářil M. 2025: Podzimní astronomické soustředění Jihlavské astronomické spol. ve Žďánicích. – Museum Factum 15, 4: 25–26.
- Pospíchalová S. 2025: Čaj o páté: Co zpívala Eva Olmerová. – Museum Factum 15, 1: 4.
- Pospíchalová S. 2025: Nové regály na cechovní praporec. – Museum Factum 15, 1: 5.
- Pospíchalová S. 2025: Čaj o páté, po páté, popáté. – Museum Factum 15, 2: 7.
- Pospíchalová S. 2025: Nová kniha Pavla Bezděčky a Stříbrná Jihlava. – Museum Factum 15, 3: 16.
- Pospíchalová S. 2025: Čaj o páté s profesorem Štilcem. – Museum Factum 15, 4: 7.
- Rozinková K. 2025: Co se bude dít v létě na hradě. – Museum Factum 15, 2: 3.
- Rozinková K. 2025: Prázdniny 2025 na Roštejně. – Museum Factum 15, 3: 10–11.
- Rozinková K. 2025: Rok 2025 byl na Roštejně bohatý. – Museum Factum 15, 4: 14–15.
- Stoklasa J. 2025: Druhý život svitků Tóry z Jihlavska. – Vlastivědný sborník Vysočiny 23: 217–227.
- Stoklasa J. 2025: Přednáška o GESTAPU. – Museum Factum 15, 1: 2.
- Stoklasa J. 2025: Přednáška o gestapu. – Museum Factum 15, 2: 6.
- Stoklasa J. 2025: Přednášky k historickým výročím. – Museum Factum 15, 4: 17.
- Štěrbová A. 2025: Velikonoční EDU v muzeu. – Museum Factum 15, 2: 8.
- Štěrbová A. 2025: MVJ na oslavách 100. výročí jihlavské ZUŠky. – Museum Factum 15, 2: 18.
- Štěrbová A. 2025: Připomínka 130. výročí otevření jihlavského muzea. – Museum Factum 15, 3: 5.
- Štěrbová A. 2025: Den evropského dědictví v jihlavském muzeu. – Museum Factum 15, 3: 7.
- Štěrbová A. 2025: Předvánoční EDU v muzeu. – Museum Factum 15, 4: 11.
- Vokáč M. 2025: Exkurze Opatov - Zlatomlýn. – Museum Factum 15, 2: 6–7.
- Vokáč M. & Hoch A. 2025: Archeologický výzkum na Třebíčsku. – Museum Factum 15, 3: 24.
- Vokáč M. & Hoch A. 2025: Kruhový příkopový areál, tzv. „rondel“, u Mohelna na Náměstísku. – Museum Factum 15, 4: 23.
- Zimola D. 2025: Zaniklý středověký dům v Urbanově. – Museum Factum 15, 1: 12–13.
- Zimola D. 2025: Stěhování zvonice v Křídlech. – Museum Factum 15, 1: 14–15.
- Zimola D. 2025: Archeologický výzkum kostela sv. Ducha ve Smetanových sadech v Jihlavě. – Museum Factum 15, 2: 15–16.
- Zimola D. 2025: Česká archeologická společnost a Archeologická komise AMG. – Museum Factum 15, 2: 16–18.
- Zimola D. 2025: „Obnažený“ kostel sv. Václava v Dolním Čepí. – Museum Factum 15, 3: 17–19.
- Zimola D. 2025: Výzkumy areálu hradu Kámene u Pacova. – Museum Factum 15, 3: 20–22.
- Zimola D. 2025: Neznámé Jemnicko. – Museum Factum 15, 4: 18.
- Zimola D. 2025: Oslavy obnovy života v chrámu Svatého Ducha v Jihlavě. – Museum Factum 15, 4: 29–31.
- Zimola D. 2025: Záchraný archeologický výzkum hradu Kamene u Pacova (okr. Pelhřimov). – Zprávy české archeologické společnosti, spolku archeologů Čech, Moravy a Slezska, Supplément 131, archeologické výzkumy v Čechách 2024: 43–44.
- Buriánek D., Hršelová P., Vedra P., Vohryzek S., Vokáč M. & Zimola D. 2025: Neznámé Jemnicko. Hornická historie zdejšího kraje. – Město Jemnice, 206 pp.

MVJ

**Muzeum
Vysočiny
Jihlava**

Museum Factum
16. ročník, 1/2026
čtvrtletník Muzea Vysočiny Jihlava

MK ČR E 19885
ISSN 1805-0484 (tisk)
ISSN 1805-0492 (on-line)

Vydává:
Muzeum Vysočiny Jihlava, příspěvková organizace,
Masarykovo nám. 55, 586 01 Jihlava
IČ: 00090735 • tel.: 733 663 687
mvji.cz • info@mvji.cz

Redakce:
Mgr. Ludmila Moržolová, morzolova@mvji.cz
Pavel Bezděčka, bezdecka@mvji.cz

Grafický návrh a DTP: Oldřich Žaluda

Muzeum Vysočiny Jihlava

**Do 6. 4. 2026
Malý ateliér**

výstava dětských
výtvarných prací ze
soutěže Malý ateliér na
téma Co jsme viděli v zoo

Do 21. 6. 2026

Kterak o sebe pečovatí...
hygiena, péče o tělo, vůně
a kadeřnické potřeby ze
sbírky Gabriely Danielové

**9. 4. – 7. 6. 2026
Zoo na papíře**

výstava přírodovědných
ilustrací Vladimíra
Zadražila

**11. – 14. 6. 2026
59. výstava kaktusů
a sukulentů**

pořádáno ve spolupráci
s Klubem pěstitelů kaktusů
a sukulentů Jihlava

Kavárna Muzeum

**Do 12. 4. 2026
Krásná místa v Evropě**

výstava fotografií
Drahomíra Jelečka

**14. 4. – 24. 5. 2026
Mateřství – něha, láska,
navracení se**

obrazy Julie Fabiškové

Hrad Roštejn

**25. 4. 2026
Myslivecký den**

tradiční akce pořádaná
ve spolupráci s redakcí
časopisu Myslivost
a Českomoravskou
mysliveckou jednotou

Muzeum Vysočiny Jihlava, pobočka Telč

**17. 4. – 28. 6. 2026
Příběh telčského muzea
1886–2026: 140 let tradice**

**29. 4. – 31. 10. 2026
Stopy jedné ženy**

výstava studentských prací
telčského gymnázia

Muzeum Vysočiny Jihlava, pobočka Třešť

**22. 5. – 10. 9. 2026
Moravské hrady a zámky
v roce 1888**

výběr historických
fotografií
z Alba moravských hradů
a zámků, které vzniklo jako
dar moravské šlechty císaři
Františku Josefovi I. při
příležitosti 40. výročí jeho
vlády v roce 1888. Bylo
manifestačním projevem
věrnosti moravské šlechty
panovníckému domu
a je cenným dokumentem
o stavu památek na konci
19. století.

**ZMĚNA PROGRAMU
VYHRAZENA!**